

Hassas Konular

Kıbrıs ve Türkiye'ye Yapılan Baskılar¹

M. Cihat Özönder*

09 Şubat 2011

Türkiye, yeni yüzyıla, dünya üzerindeki küresel etkileri git gide daha çok hisseder bir şekilde ve uluslararası ilişkiler örgüsü içinde bazı dayatmaların sonucunda yapısal değişmelere zorlanarak girmiştir.

Bu dayatmaların en önemlilerinden biri, hiç şüphesiz Kıbrıs konusundaki uygulamalardır. Bu uygulamalar sonucunda uzunca bir zaman dilimi içinde Türkiye'de bilhassa politikacılar, aydınlar ve kitle iletişim araçlarının yönlendiricileri arasında oluşturulan ayrılıklar keskinleştirilmiş, Türkiye ve Kıbrıs Türk kamuoyu ikiye bölünmüştür. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanı sayın Rauf DENKTAŞ ve TÜRKİYE aleyhinde milyonlarca dolar dağıtılarak mitingler yaptırılmış, köşe yazarlarına yazılar yazdırılmış, televizyonlarda programlar yaptırılmıştır. Avrupa Birliği temsilcisi bayan Karen Fogg'un ortalığa saçılan not, mesaj ve belgeleri ile gerek Kıbrıs, gerekse Güneydoğu Anadolu'yu bölme, ayırma -ki uluslararası dilde bunun adı "seperatizm"dir- faaliyetleri de belgelenmiş durumdadır.

Diğer konuları ileride irdelemek kaydıyla Kıbrıs konusuna kısaca göz atmakta fayda vardır.

Kıbrıs anlaşmazlığı, Yunan Megali İdeası'nın Türklere düşmanlık ve yok etme planlarının uygulandığı uzun süreli bir çatışma döneminden sonra 1960 antlaşması ile nispeten sükûna ermiştir.

1960 Kıbrıs Antlaşmasına göre Kıbrıs siyasi açıdan eşit iki toplumdandır oluşuyordu. Anayasada Türkler ve Rumlar iki ulusal toplumdur ve bu toplumlardan herhangi biri azınlık değildi. Ancak 1963 yılından sonra Rumlar tarafından başlatılan saldırı ve katliamların temel hedefi, öncelikle Kıbrıs Rum Cumhuriyetini daha sonra da ilhak (Enosis)'i gerçekleştirmektir.

1960 antlaşmalarını yok eden süreç öncelikle Kıbrıs Türklerini azınlık durumuna indirecek ve Enosis'in yolunu açacaktı. Bir çok Yunan ve Rum yetkilisinin o günlerle ilgili hatıratında Makarios'un Kıbrıs'ı bir Rum cumhuriyetine dönüştürme çabalarından söz edilmektedir. Bu durum uzun süreli bir plana dayanmaktaydı. Makarios, dünyanın kendisini meşru bir hükümet olarak kabul ettiğini düşünerek Kıbrıs Türklerine azınlık haklarını teklif ediyor ve "benimsemezseniz, gettoların içinde çürüyüp eriyiniz" diyordu.

Rumların 1963 yılında Türklere yönelik soykırım kalkışmaları sonrası adada her iki toplumun evlekler halinde birbirinden ayrışması ile bir ara dönem yaşanmıştır. Bu dönemi takiben 1974'e kadar Rum-Yunan ikilisinin aday ilhak (Enosis) için giriştiği Türklere yönelik katliam, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Kıbrıs Türkünün birlikte gerçekleştirdiği Barış Harekâtı ile son bulmuş, 1974 yılından günümüze kadar Kıbrıs'ta huzur ve güvenlik sağlanmıştır. Harekâtın "Barış Harekâtı" ile adlandırılması bu yönüyle çok manidardır.

Bugün, gerek Kıbrıs Türkü, gerekse Türkiye Cumhuriyeti, konuyu tamamen farklı bir perspektiften gören, Adada farklı iki milliyetin varlığının farkında olmayan bir yaklaşımla baskı altında tutulmak istenmekte ve bazı gerçekler iç ve dış kamuoyunun gözlerinden saklanmaktadır.

Kıbrıs'ta sunulan ve her iki toplumun kabul etmesi istenen planlarda yer alan "Ortak Devlet" ve "Parça Devlet" kavramları daha önce Kıbrıs'ta meydana gelen gelişmeleri dikkate almayan, sadece hukuk çerçevesi düşünülerek ve

¹ Son günlerde Türkiye ve Kıbrıs Türklüğünün ayrılmaz bütünlüğü üzerinde bir kez daha denenen oyunun özünden hiçbir şey kaybetmediğine dikkat çekilmek amacıyla Prof. Özönder'in *KÖK Araştırmalar* dergisi IV-2 (Güz 2002) sayısında çıkan, ancak hâlâ güncelliğini koruyan yazısının neşri uygun görülmüştür (KÖKSAV Başkanlığı).

her iki tarafın iyi niyetle hareket edeceği varsayımı üzerine kurulmuş, belirsiz bir yapılanmayı öngörmektedir. Bu kavramda iki ayrı inanç, iki ayrı dil, iki ayrı kültürün varlığı inkâr edilmektedir.

Rapor, AB'nin stratejik ve siyasî hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak hazırlanmıştır.

Rapor, tarihsel gerçekleri ve iki toplum arasındaki mevcut sosyal, kültürel, ekonomik, siyasî ve psikolojik ayrılıkları göz ardı etmektedir.

Annan Planları, iki bölgeliliği esas almakta fakat iki kesimliliği göz ardı etmektedir. Çünkü söz konusu planlarda devleti kuran iki etnik grup değil, aslında iki parça devlettir.

Bu planla belirli bir süre sonunda, Türk tarafının haklarının savunulamayacak hâle getirilmesi amaçlanmaktadır.

Türk parça devletinin vatandaşı olarak seçilen ve Türk tarafını temsil edecek olan Rumlar aracılığıyla, Türk tarafının aleyhine olacak her tür kanunun çıkmasının yolu açılmış olmaktadır.

Sınırsız mal-mülk edinme, vatandaşlık haklarına sahip olma koşulu açısından, AB üyesi bir Yunanistan, Türkiye'ye göre çok önemli avantajlar elde etmekte ve Türk tarafının şu andaki siyasî gücünü, nüfus açısından da temsil düzeyinde eritecek bir süreç ortaya çıkmaktadır.

Kıbrıs konusunda sunulan planlarda; Kıbrıs'taki Türklerin azınlık durumuna düşecekleri, Rum kesiminin AB'ye üyeliği süreci sonunda, AB vatandaşlığı söylemleriyle örtülmeye çalışılmaktadır.

Teklif edilen belge incelendiğinde, Rumlar %33 oranında Türk tarafına yerleşerek seçme ve seçilme hakkına sahip olacaklardır. Bunun yanı sıra çeşitli bölgelerdeki Rumların bu nüfusa dâhil edilmeden kuzey kesime geçmesi ve yerleşmesi istenmektedir. Aynı zamanda belgede, bölgede tüm azınlıkların sayısına bakılmaksızın 1 vekille devlet kontenjanında temsil hakkının verilmesi göz önünde bulundurulduğunda 10 sene sonra meclisin %10'u, 20 sene sonra %20'si ve daha sonra %33'ü Rum olacak ve bu Rumlar parlamentoda Türkü temsil edecek ve başkanlık konseyine Türk kontenjanından seçilebilecek ve Kıbrıs Türkleri adına karar alabileceklerdir.

Kuzey Kıbrıs'ta sınırsız yerleşme ve orada sınırsız mülk edinme hakkı elde eden Rumlar, ilk bakışta Kıbrıs Türk parça devletinin vatandaşı durumunda olacaklardır. Ancak bu durum, onların kuzeydeki parça devleti temsilen parlamentoya girmelerini sağlayacak, belli bir zaman sonunda da Rumların parlamentoda çoğunluğu elde etmelerine yol açacaktır. Bu husus aynıyla Başkanlık Konseyinde bulunan iki Türk için de geçerlidir.

Planlardaki anlaşılma ve mantık dışı noktalardan biri; kuzey tarafına yerleştirilecek olan 70 bin Rum'un, tüm uygulamalarda Türk tarafına verilen kontenjanlara dâhil edilmiş olmasıdır.

Türk tarafında Rum nüfusun artışının, Türk parça devletinin hakları açısından çok tehlikeli sonuçları bulunmaktadır. Başkanlık Konseyindeki iki Türk üyenin de yerlerini Rumlara verme ihtimali vardır. Bürokraside yer alması planlanan 1/3 oranındaki memurun seçileceği kapsama yine söz konusu Rum nüfus da dâhil olmaktadır ve son olarak; herhangi bir bahane ile memurların görevden uzaklaştırılmalarının ve onların yerine Rum memurların atanmalarının önünde hiçbir engel bulunmamaktadır.

Belgede dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da Yunanistan'ın AB üyeliğinden ve Türkiye Cumhuriyeti'nin AB'ye üye olmamasından kaynaklanan olumsuzluklardır. AB üyeliğinden sonra Yunanlılara AB kurallarına göre ikamet izni vermek zorunda kalınacak, buna mukabil AB üyesi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları Kıbrıs'a giremeyeceklerdir. AB hukuku Türkiye Cumhuriyeti uyrukluların adaya girişine kısıtlamalar getirirken, Yunan uyruklulara hiçbir kısıtlama getirmemekte ve bazı kolaylıklar sağlamaktadır. Bunun sonucu Türkiye Cumhuriyeti'nin ada üzerindeki nüfuzu azalacaktır.

Belgede, anayasa maddesi incelendiğinde tüm Rumlar aynı zamanda Türk parça devletinin vatandaşı olabilecekler, Türk parça devletinden seçilen azınlık ve Rum üyeler sayesinde parlamentodan her türlü kanun geçebilecekler. Ayrıca, Başkanlık Konseyinde bulunan iki Türk üyeden birinin veya tamamının Türk devletinden seçilmiş Rum veya azınlık temsilcisi olması mümkündür.

Yunanlılar, AB yasaları çerçevesinde Kıbrıs'ta ikamet edebileceklerken, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Kıbrıs'a giremeyecekleri gerçeği ile yüz yüze gelinecektir.

Kıbrıs bir yandan Türkiye Cumhuriyeti'nden tecrit edilirken, bir yandan da adadaki Türk tarafı yeni düzenlemelerle, hem ekonomik hem de siyasal açılardan Rum tarafına karşı zafiyete uğratılmaktadır.

AB hukuku gereği, Yunanlıların Kıbrıs'ta ikamet etmelerinde kolaylık sağlanacak, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ise Kıbrıs'a giremeyeceklerdir. Söz konusu bu durum belli bir zaman süresi içinde adadaki Rum nüfusun daha da artmasına yol açacaktır.

Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin yaptığı tüm antlaşmalar, bu plan çerçevesinde ortak devlete mal edilirken, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin 28 yıllık bir devlet politikasının rafa kaldırılması anlamına gelmektedir.

Teklif edilen belgelerde Türk tarafı tazminat ödemek zorunda bırakılmaktadır. Rum malı kullananların bu malları eski sahiplerine iade etmeleri istenmekte, iade etseler dahi eğer malda zarar ortaya çıkmışsa bunun tazmini ve kullanılan süre için de kira talep edilmektedir. Bu kapsamda kurumların (okullar, vakıflar, devlet) kullandıkları malların da iadesi istenmekte ve halen kullanan herkesin ise günün rayici üzerinden kira ödemesi istenmektedir. Türkler işgalci olarak düşünülmektedir.

Nitekim Rum mallarına geçmişe yönelik kira ödeme zorunluluğunun ortaya çıkması, yani zararın tazmin ettirilmeye çalışılması, Kıbrıs'ta Türklerin 1974 yılından bu yana işgalci oldukları görüşünün bir uzantısıdır.

Haritalarda KKTC'ye %28.5 civarında bir toprağın bırakıldığı söylenmektedir. Fakat diğer maddelerde isimleri zikredilen köyler, azınlıkların malları, kilise ve evkaf malları bu rakamın dışında bırakılmaktadır ki, bu da Türklerin elindeki toprak parçasının tapu kayıtları aracılığıyla zamanla eriyeceği anlamına gelmektedir.

Merkezi devlet tarafından kurulacak olan Mülkiyet Kurulu, Kıbrıs'taki tüm arsa, ev ve diğer malların eski sahiplerine iadesi, geçmişe yönelik kira ödenmesi, eğer mallarda bir zarar varsa zararların tazmini konusunda kararlar verecektir. Ancak kurulacak olan bu kurulun en önemli özelliği; bu kurula itiraz hakkının olmamasıdır.

Haritanın düzenlenmesine göre adanın en önemli su kaynakları Rumlara bırakılmaktadır. Ancak âdil şekilde su kaynaklarının kullanımı meselesinde tarafların görüşmelere başvurması istenmektedir. Bu durum da ileride yeni bir çatışma zemini oluşturabilecektir.

Ayrıca, planda İngiliz üslerinin statüsü tartışılmamakta, statüde bir değişiklik yapılmamakta, ancak, Türkiye ile Yunanistan'ın tek taraflı müdahale hakkı ellerinden alınmaktadır.

Aradan geçen 40 yıllık süreden sonra, bu defa da Makarios'un ağzından değil, ancak, Annan Planı ile Kıbrıs Türklerine adeta azınlık hakları teklif edilmekte ve beğenmezseniz gettoların içinde çürüyüp eriyiniz denmektedir.

Çözüm önerileri

- Ortak devlet kurum ve kuruluşları, iki parça devlet arasında değil, Türk ve Rum millî kimliklerine dayalı toplumlar esasında yapılandırılmalı ve bu şekilde kurucu taraflar Türk ve Rum toplumları olmalıdır.
- Bir parça devletten diğerine geçenler, vatandaşlık haklarından faydalanabilmeli, fakat Ortak Devlette görev alan veya seçilenlerin millî kimlik bazında ve oranlar dikkate alınarak görevlendirilme veya seçilmeleri teminat altına alınmalıdır.
- Mal mülk değişiminde takas sistemi benimsenmelidir.
- Türkiye ve Yunanistan'ın garantörlük hakları, Türkiye AB'ye girinceye kadar saklı kalmalıdır.
- Türk parça devleti, AB desteği ile siyasî, idarî, sosyal ve ekonomik açılardan kendine yeterli hâle gelinceye kadar koruma altında olmalıdır.
- Kıbrıs'ta mevcut tarafların iki ayrı millete mensup oldukları gerçeğinden hareketle belli şartlarda self-determinasyon hakları saklı tutulmalıdır.
- Türkiye'nin, Türk tarafının kalkınmasına katkısını artırabileceği hükümler getirilmeli, serbest piyasa ekonomisinin ve dış ticaretin önündeki mevcut engeller kaldırılmalı, Türk parça devletinin ekonomik sıkıntıya düşmesi hâlinde tedbir alma yetkisi sadece Ortak Devlete bırakılmamalıdır.

---

*M. Cihat Özönder, Prof.Dr., KÖKSAV Kurucu Başkanı, KÖKSAV Daimî Şeref Başkanı.

KÖKSAV E-Bülteni, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı (KÖKSAV) tarafından çıkarılmaktadır. KÖKSAV bağımsız ve bağlantısız, günlük siyasî konumu olmayan bir kurumdur; merkezine Türkiye ve Türk dünyasını alarak araştırmalarını ulusal ve uluslar arası sosyal, siyasî ve stratejik konulara yoğunlaştırır, araştırma ve incelemeler yapar. Dolayısıyla, bu yayında ifade edilen bütün görüşler, değerlendirmeler ve varılan sonuçlar yalnızca yazarlarına aittir.

© 2011, KÖK Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Vakfı. Bütün hakları saklıdır.